

איגוד הכדורסל בישראל
בית הדין העליון

ערעור 13-23
בבית הדין העליון של איגוד הכדורסל

לפני	השופט (בדימוס) פרופ' עודד מודריק עו"ד ברוך כצמן עו"ד עמנואל סלע
המערערות	מכבי תל אביב ע"י עו"ד ד"ר טל רוטמן
המשיב	איגוד הכדורסל בישראל ע"י תובע האיגוד עו"ד איתמר ליפנר

פסק דין

עניינו של הערעור

1. בית הדין המשמעתי קיים, ביום 22.6.2023 דיון בעניינה של קבוצת מכבי תל אביב ["המערערות" או "מכבי תל אביב" או "מכבי" או "הקבוצה"] בכתב אישום בעבירת התנהגות בלתי ספורטיבית של אוהדים [סעיף 22(יד) של תקנון המשמעת], התפרעות אוהדים [סעיף 22 (טז) של תקנון המשמעת] ותקיפת שחקן [סעיף 22(יב) של תקנון המשמעת].
2. כתב האישום סב על אירועים שהתרחשו בשלושת משחקי סדרת הגמר בין המערערות לבין הפועל תל אביב ["הפועל"]. מכבי אירחה את המשחק הראשון והשלישי באולמה והתארח במשחק השני באולמה של הפועל. במשחק הראשון הופעלה מערכת כריזה והושלך מקל פלסטיק מן היציע. במשחק השני עוכבה פתיחת המשחק בכ-10 דקות בגין ההזזת שולחן העזר של מכבי, בידי אנשי מכבי, ממקומו אל מקום שלא אפשר את פתיחת המשחק. כן הושלכו מקלות, דגלים וכוסות שתייה מיציע אוהדי הקבוצה. במשחק השלישי הציתו אוהדי מכבי שני אבוקות לאחר שריקת הסיום בהמתנה לטקס הכרזת האליפות (בזמן ההדלקה הקהל עדיין גדש את היציעים). אוהד מאוהדי מכבי תקף את שחקן הפועל אונואקו בשלב החימום קודם פתיחת המשחק. אוהד מכבי תקף את יו"ר הפועל רמי כהן ואוהד אחר אחז בחצובה של מצלמת טלוויזיה במטרה לזרוק אותה לעבר אנשי הפועל. הושלכו מיציע אוהדי מכבי מצתים, ונשמעה קריאה מגונה ¹נגד אוהדי הפועל במערכת הכריזה.
3. בית הדין המשמעתי [עו"ד צבי רויזן ועו"ד תגר עמיאל -דיינים] הרשיע את המערערות, חלקית לפי הודאתה²ועל פי ראיות שהוצגו לו, בעבירות שיוחסו למערערות וגזר עליה עונשים כמפורט:
א. בגין הדלקת האבוקות:

¹ תוכן הקריאה המגונה לא צוין בפסק הדין המשמעתי ולא נמצא לו אזכור בדוחות השיפוט (השופטים והמשקיף). ייתכן שהקריאה נשמעה באחד הסרטונים.

² אין זה ברור מלשון הפסק של בית הדין המשמעתי אם נציגי מכבי הודו באחריות למעשי העברה. כך עולה מן הפסק: "נציגי הנאשמת למעשה אינם מכחישים את האירועים וטוענים שאין להם תיעוד הולם"

- (1) קנס בפועל בסך 50,000 ש"ח.
 - (2) עונש מותנה של קיום שני משחקים ביתיים ברדיוס של 75 ק"מ אם עד תום עונת המשחקים 2023-2024 יופעלו אמצעים פירוטכניים שלא כדין ;
 - ב. עונשי קנס של 15,000 ש"ח ו- 10,000 ש"ח בהתאמה בגין תקיפת יו"ר הפועל רמי כהן והשחקן אונואקו ;
 - ג. בגין הזזת שולחן העזר – קנס בסך 6,000 ש"ח ;
 - ד. בגין השלכת חפצים שונים, הפעלת מערכת כריזה וקריאה מגונה – קנס בסך 12,000 ש"ח.
- סך הקנסות מסתכם ב- 93,000 ש"ח.
4. הערעור סב על חומרת העונש.

זיקת ערעור מקביל - הפועל תל אביב

5. קבוצת הפועל תל אביב { "הפועל ת"א" או "הפועל" } הועמדה אף היא לדין משמעתי בשל אחריותה להתנהגות אוהדיה בשלושת משחקי הגמר. הדיון המשמעתי בעניין הפועל ת"א התנהל בנפרד מן הדיון בעניין מכבי ת"א. מטבע הדברים כיון שמדובר בזהות הזירה והזמן, מתעוררת שאלת היחס בענישת שתי הקבוצות. הדבר בא לידי ביטוי בהודעות הערעור של שתי הקבוצות והוקדש לו עיקר הטיעון של באי כוחן.
6. בנסיבות אלה, כדי לאפשר לבית הדין העליון ליתן פסקי דין שיש בהם יתר תאימות (קוהרנטיות), הוחלט לאפשר לנציג כל אחת מן המערערות להיות נוכח בדיון המקביל ואף להעיר הערות, וכך היה.

עיקר טיעוני המערערות

7. המערערות טוענות שעונשה נגזר בחומרה יתרה משלושה עיקרי טעמים: (א) הקבלה (סימטריה) מדומיינת בין התנהגות אוהדי מכבי לזו של אוהדי הפועל; (ב) איפה ואיפה עונשי ביחס לענישת הפועל תל אביב; (ג) שקילת נסיבות לקויה.

הקבלה (סימטריה) מדומיינת

8. התובע ובית הדין בעקבותיו דירגו באורח זהה את האחריות והאשמה להתנהגות אוהדי מכבי והפועל בסדרת משחקי הגמר. בכך נוצרה הקבלה (סימטריה) שאין לה כל בסיס במציאות. לאורך שנים אמצו אוהדי הפועל תבנית של התנהגות אלימה גסה ופסולה שהגיעה לשיא, שנכרכה בו סכנה מוחשית לגוף ולרכוש, בסדרת משחקי הגמר. התנהגות אוהדי מכבי בטלה בששים בהיקפה ובמידת הסיכון שגלומה בה. יצירת מדרגה מלאכותית שווה בהקשר לאחריות הקבוצות להתנהגות אוהדיהן הולכה, ללא הצדקה, לגזר דין חמור יתר על המידה שהושת על מכבי תל אביב
9. עניין הצתת האבוקות הוא ביטוי בולט במיוחד לחוסר סימטריה ביו מעשי אוהדי הפועל לאלה של אוהדי מכבי. אוהדי מכבי הדליקו שתי אבוקות בסיום המשחק השלישי לאחר שהקהל החל להתפזר. מידת הסיכון שנכרכה במעשה זה, מזערית. לעומת זה, אוהדי הפועל הבעירו עשרות אבוקות בשלושת משחקי הסדרה באופן שסיכן בעליל חיי אדם, גרם לעשן רב ולתחושת חנק לאלפי צופים וחייב התערבות גורמי הכבאות. הפעולות הללו גרמו להפסקת המשחק משך דקות ארוכות.
10. גם ביחס ליתר רכיבי ההתנהגות ניכרת הגזמה רבה בשיעורי הקנס שנקבעו למכבי בהקשר לפעולות אקראיות. לעומת זה הפעילות המפרה השיטתית של אוהדי הפועל הולכה לענישה כספית מופחתת.

איפה ואיפה בענישה

11. התובע לא תבע ובית הדין לא גזר קנס להפועל בגין מעשי ההצתה. איפה ואיפה ניכרת גם בעונשי הקנס שהושתו על מכבי בגין התנהגויות מפרות קלות; עונשים שהסתכמו ב- 93,000 ש"ח, לעומת סך הקנס – 17,000 ש"ח שהושת על הפועל. כדי להגיע לתוצאה כזאת בחר בית הדין לבודד את שורת מעשי אוהדי מכבי ולפרוט אותה לרכיביה ולהשית עונש של אלפי שקלים בגין קלה כחמורה. בעניין הפועל ננקטה גישת ענישה כוללת. אפשר להיווכח בנקל שבידוד רכיב אחד של התנהגות אוהדי הפועל ממשנהו יראה שבגין כל רכיב ורכיב נגזר קנס בשיעור שולי.

שקילת נסיבות לקויה

12. פסק הדין יוצר מציאות מדומה בכל אחד ואחד מרכיבי ההתנהגות של אוהדי מכבי. לבד מהפרזה רבתי בעניין האבוקות נמצאה הפרזה ביחס לכל יתר פרטי האישום. תקיפת יו"ר הפועל נדמית כמהלך אליס אף על פי שנעשתה באמצעות מגע צעיף צמר בראשו של היו"ר ששהה במקום שלא היה צריך לשהות בו. בעניין נטילת החצובה מיוחסת לאוהד כוונה להשליך אותה לעבר אוהדי הפועל אך אין לכך כל ראיה. הזזת שולחן העזר הוצאה מהקשרה. אוהדי הפועל נטלו והעלימו מן השולחן את בקבוקי המים שנועדו עבור שחקני מכבי. הכרח היה למצוא מיקום שונה לשולחן. החבטה בראשו של אונואקו ראוייה לכל גינוי אך בית הדין לא הביא בחשבון את תגובתו הפרועה של השחקן. הפועל סייעה ביד השחקן לחמוק מעונש.

כללו של דבר

13. בא כוח מכבי סבור שבנסיבות של ההתרחשויות בסדרת הגמר ובבחינה יחסית של ענישת שתי הקבוצות יש מקום להתערבות בית דין זה בדרך של הפחתה משמעותית של הקנס המצטבר שהושת על מכבי.

עמדת התובע

14. התובע גורס שעונשה של מכבי תל אביב מקל עמה ואינו מחמיר כלל ועיקר. בהקשר לאבוקות עונשה של הפועל חמור כמה מונים מזה של מכבי. אף על פי שיש הבדל משמעותי בהיקף השימוש באבוקות מצד אוהדי הפועל לזה של אוהדי מכבי, יש להתייחס בחומרה גם לסכנות שנבעו מהצתת אבוקת בידי אוהדי מכבי.

15. התובע הדגיש שמכבי הובאה לדין בהקשר להצתת אבוקות פעמיים קודם למשחקי הגמר. האוהדים לא פסקו מכך הגם שדיונים שונים שנערכו באיגוד, שבהם השתתף גם שמעון מזרחי יו"ר מכבי, חשפו את החומרה שבדבר.

16. בכל יתר העניינים המערערת מנסה לגמד את מעשיה תוך התבוננות לא נכונה בהם. למשל במעשה התקיפה של יו"ר הפועל נעוצה חומרה רבה אף על פי שהתקיפה בוצעה באמצעות צעיף צמרי. הוא הדבר גם ביתר מעשי אוהדי הקבוצה שבא כוח המערערת ממולל אותם בפיו כדי להציגם כפעולות של מה בכך.

17. לשיטת התובע בית הדין הקל עם מכבי תל אביב באופן שהצדיק הגשת ערעור כנגד קולת העונש, אך הוא בחר שלא להגיש ערעור כאמור משום שסוגיית ההתמודדות עם תופעת האבוקות עדיין בבחינה של רשויות האיגוד.

18. אגב הדיון בערעור הפועל הועלתה טענה שהתובע אינו כולל בכתבי האישום נגד מכבי "שירים" גזעניים שקהל האוהדים משמיע במשחקי הדרבי בכלל ובסדרת המשחקים בפרט. ההסבר שניתן הוא שבאיגוד לביטויי נאצה כלפי יו"ר מכבי ואחרים שכלולים בדוחות השיפוט, אין כוללים בהם את השירים

הגזעניים האמורים. השמעת שירים בעלי תוכן גזעני היא הפרה בוטה של הוראות התקנון. התובע התחייב לתקן את התקלה מכאן ולהבא.

פסיקת הדין

אבוקות ומעשי התפרעות אחרים

19. עיון בטענות ובמענות מגלה שאין לערער על מה שיסמוך. ברי לנו שבעניין האבוקות נקט בית הדין המשמעותי עם מכבי גישה מקלה מדי. על חומרת מעשי הצתת אבוקות וסכנתם עמדנו בפסק הדין בערעור הפועל תוך ציטוט דברים מפי קצין משטרה:

אבוקה באצטדיון כדורגל היא לא דבר בריא, כי כשהיא נדלקת היא עולה ל-2,600 מעלות צלזיוס, הלהבה שלה מסוגלת לשרוף כל חומר והעשן שלה הוא מגופרית, אשלגן ורכיבים מסרטנים. היא מסוכנת... בכל כנס אבטחה של אופ"א מדברים על זה ומדגישים עד כמה היא מסוכנת. במקומות דחוסים באנשים היא מזיקה לבריאות ויכולה לגרום לאסון"³

אם כך במגרש כדורגל באצטדיון פתוח, באולם כדורסל סגור, שבו מצטופפים אלפי צופים, הסיכון כפול ומכופל.

20. סך פעולות אוהדי הפועל בהקשר להצתת אבוקות עולה בהיקפו ובחומרתו על זה של מכבי. אולם הבחנה זו לא הצדיקה "ירידת מדרגה" ברף הענישה של מכבי. עמדנו על כך בפסק הדין בערעור הפועל לאמור:⁴

יש יסוד להבחנה ב"סולם הסיכון" בין הפועל למכבי. אולם הבחנה זו אינה מצדיקה הבחנה מبدלת (דיכוטומית) בסולם הענישה. כיון שגם בהצתה של שתי אבוקות טמונה סכנה לבריות וכיון שמכבי נענשה בעניין זה פעם ופעמיים קודם לסדרת הגמר, לא היה מקום להתגדר ברף ענישה נמוך יותר שאין עמו עונש רדיוס.

21. איננו רואים מקום לדוק פורתא בשיעורי הקנס שהושתו בקשר ליתר רכיבי העבירות של מכבי. מן התיאור שבכתב האישום ומדברי הדיינים ניתן לגזור שגם בקהל אוהדי מכבי מצוי מספר ניכר של מפירי סדר שלא שמטו מידם שום מעשה כדי להקניט את ממלאי התפקידים בקבוצה היריבה ואוהדיה ולא בחלו בצעדי תקיפה, הפרעה ושיבוש המהלך התקין של המשחקים.

22. הפועל היוצא הוא שאין כל חומרה בקנסות שגזר בית הדין למכבי, בין בהיקפם הפרטני ובין בהיקפם המצטבר.

קריאות גזעניות

23. תועלת חשובה נגזרת מן העובדה ששני הערעורים נשמעו כמעט בכפיפה אחת. התבררה בהם מציאות שבה לאורך זמן, ייתכן הרבה מאד זמן, אין מעמידים את מכבי לדין בשל השמעת "שיר" נאצה גזעני

³ אסי ממין [לקחו את החוק לידיים: מופעי האבוקות מתעצמים](https://one.co.il) (one.co.il) 8.4.2023

⁴ ייאמר שטרם כתיבת פסק הדין בערעור הפועל, עיינו עיין היטב גם בערעורה של מכבי. כך אין למעשה מוקדם ומאוחר במסקנות שגיבשנו

שאין לך משחק דרבי שהוא אינו מושמע בו פעמים רבות מפי אלפים בקהל אוהדי מכבי ("אין אדומים אין פיגועים, שער 5 הם מוסלמים, לא מייצגים את ישראל, סלים טועמה מחבל"5).

24. תקנון המשמעת של האיגוד אוסר בבירור השמעת "קריאות גזעניות ביטויים בעל פה ובכתב קריאות גנאי, לרבות נהמות של קהל אוהדים על רקע גזעני או מיני ואשר קיבלו ביטוי בדו"ח השופט או המשקיף..."6. לפיכך עלינו לומר באורח חד-חד ערכי - **המציאות המתוארת שבה נאלמות הקריאות הגזעניות ונעלמות מכתבי האישום היא תקלה חמורה.**

25. התובע הסביר שמקור התקלה בכך שקריאות גזעניות אלה אינן מדווחות בדוחות השיפוט. הוא הבטיח להנחות לתקן את הדבר. אין כל סיבה להבחין בין ה"פרוזה" הקלוקלת שנשמעת מפי אוהדי הפועל לבין ה"פואזיה" המנאצת משמיעים אוהדי מכבי. יש לראות לכך שהדברים יקבלו ביטוי בכתב אישום גם אם הדבר יוביל את הקבוצות פעם אחר פעם אל בית הדין המשמעת.

על כוחו ותועלתו של העונש

26. בפסק הדין בערעור הפועל כללנו הערות והארות על כוחה ותועלתה של הענישה. שהרי עניינו הרואות שאוהדי הקבוצות, שאינם נעשים באורח פרטני, שבים ומבצעים את מעשיהם הנלוזים ומביאים במו פיהם ופעולותיהם לענישת הקבוצות. נציג את הדברים הללו כלשונם גם בפסק דין זה.

27. מתעוררת, לא בפעם הראשונה, שאלת הענישה הראויה לקבוצה בגין אחריותה להתנהגות אוהדיה. מקובלנו שלענישה, לרבות ענישה משמעתית, מטרה גמולית ומטרה תועלתנית. הגמול הוא כעין השבת מידה כנגד מידה לקהל האוהדים שהתפרע7. דא עקא שאנו מודעים לביקורת בעניין אותה 'ענישה קולקטיבית' שאינה מבחינה בין האוהדים החיוביים לאוהדים הסוררים. כוחו המרתיע של העונש מגלם בחובו את המטרה התועלתנית. דא עקא שלענישת הקבוצה אין כוח מרתיע כלפי כלל האוהדים המתפרעים.

28. המציאות הזאת מציבה את הביטוי עונש מרתיע כמעין ניב ניגודים (אוקסימורון). שכן עונש, כגון עונש רדיס, נועד להרתיע אך הוא אינו מהווה גורם הרתעה כלל ועיקר. להיפך, הוא מהווה גורם מרפה ידיים של אוהדים שאינם מתפרעים ואלה עלולים להדיר רגליים מן המגרשים.

29. הדעת נותנת ששברה של "חידת העונש" נעוץ בקבוצה. הקבוצה היא הגורם המקושר לאוהדים והיא יכולה לפעול עמם או נגדם כדי שמעשי ההתפרעות ייבלמו. הקבוצה יכולה, בדרכים שונות, לאתר את המתפרעים ולנקוט נגדם בצעדים שונים; החל בהידברות, דרך הטלת סנקציות שונות וכלה בתלונות למשטרה ובתביעות אזרחיות להשבת הנזקים. לפיכך פתרון חלקי הוא מלחמת חורמה של הקבוצה באוהדיה הסוררים. לשם כך עליה לפעול בנחרצות לזיהוי אותם 'אוהדים', הגשת תביעות אזרחיות ומיצוי הליכי גביה. בכך תושגנה שתי מטרות: הראשונה – פיצוי על הנזק הכספי שגרם אותו 'אוהד' לקבוצה; והשנייה – העברת מסר תקיף לשאר האוהדים.

30. אנו מודעים לקשיים העומדים בפני קבוצה בבואה לנקוט הליכים כאלה נגד 'אוהדיה'. כאמור, אנו מודעים לביקורת המושמעת נגד מה שמכונה 'ענישה קולקטיבית' ואולם גם באיגודי ספורט בחו"ל זו הענישה המקובלת וטרם נמצא פתרון קסם לענישה אפקטיבית אחרת. אולם עד שיימצאו כאלה אין

⁵ לא מן הנמנע של "שיר" הזה חוברו הגוונים (וריאציות) שונים או שמפי הקהל מושמעים גם שירי נאצה אחרים

⁶ תקנה 22 (לז) של התקנון

⁷ "נותן לרשע רע קרשעתו" מתוך הפיוט 'גדל אלוהים חי'

מנוס אלא במימוש אחריותה של הקבוצה להתנהגות בלתי ספורטיבית של אוהדיה. כל אימת שאחריות זו נפרצת היא מסתכמת בענישת הקבוצה.

התוצאה

31. הערעור כנגד חומרת העונש נדחה. פסק הדין על כל רכיביו נותר על כנו.

בשולי הפסק

32. נוכח הערותינו בפסקה 25 של פסק הדין אנו מורים להעביר העתק של פסק הדין ליו"ר הנהלת איגוד השופטים כדי שתינתן הנחייה מתאימה לשופטים ולמשקיפים.

33. נוכח ההערות בפסקאות 26-30 אנחנו מורים להעביר את העתקי הפסק ליושבי הראש ולמנכ"לים של האיגוד והמנהלת כדי לתור אחר דרכים לסכל את תופעת האבוקות וכדי לקיים דיון בשיתוף היועצים המשפטיים, התובע וגורמי בית הדין לאיתור דרכי ענישה יעילים

ניתן היום א' אלול, תשפ"ג (18 אוגוסט, 2023) ויומא לבעלי הדין בדוא"ל

השופט (בדימוס) ד"ר עודד מודריק	עו"ד עמנואל סלע	עו"ד ברוך כצמן
נשיא בית הדין	חבר בית הדין	חבר בית הדין